

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

УДК 373.2:37.014.5(510)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20577802>

**Феномен академізації дошкільної освіти в КНР та реформа
«Подвійного скорочення»: статистичний аналіз та інтерпретація**

Кіріяченко Ірина Анатоліївна

Аспірант, кафедра інноваційної педагогіки, освітніх трансформацій і
лідерства, Навчально-науковий інститут «Академія вчительства», Харківський
національний університет імені В.Н.Каразіна, Харків, Україна,

<https://orcid.org/0009-0004-7966-5669>

Прийнято: 15.04.2026 | Опубліковано: 30.04.2026

***Анотація.** Актуальність дослідження зумовлена поширеністю феномену «академізації» (幼儿园 “小学化”) дошкільної освіти в КНР та недостатньою вивченістю реального впливу реформи «Подвійного скорочення» (双减政策) на дошкільну ланку КНР в україномовній педагогічній науці. **Метою статті** є встановити причинно-наслідкові зв'язки між системними чинниками академізації дошкільної освіти в КНР, механізмами реформи «Подвійного скорочення» та її реальними, у тому числі парадоксальними, ефектами. **Методи.** Використано порівняльно-статистичний аналіз офіційних даних Національного бюро статистики КНР (NBS) і Міністерства освіти КНР за 2019–2023 рр., проведено документальний аналіз нормативних текстів, а також виконано критичний синтез рецензованої літератури у базах Web of Science, Scopus та CNKI за 2020–2026 рр. **Результати.** Встановлено, що феномен академізації освіти (幼儿园 “小学化”) є продуктом трьох взаємопов'язаних системних чинників: структурного, ринкового та*

інформаційного. На основі статистичних даних встановлено, що кількість дитячих садків в КНР скоротилась із 294 800 (2021) до 274 400 (2023), переважно за рахунок приватного сектора, тоді як охоплення дошкільною освітою зросло до 91,1%. Виявлено, що реформа діє через чотири взаємопов'язані регуляторні рівні (заборонний, нормативний, якісний, структурний), однак породжує три системні парадокси: перерозподіл нерівності замість її усунення, нерегульоване поширення прихованого репетиторства та декларативність якісних стандартів без ресурсного забезпечення. **Висновки.** Встановлено, що реформа «Подвійного скорочення» є ефективним нормативним інструментом, однак недостатнім без паралельної реформи системи вступних іспитів. Сформульовано трирівневу аналітичну модель «ціль — механізм — ефект» для оцінювання реформ дошкільної освіти. **Ключові слова:** порівняльна педагогіка; реформа освіти; ринок освітніх послуг; тіньове репетиторство; статистичний аналіз.

The Phenomenon of Preschool Academicisation in China and the Double Reduction (双减) Reform: Statistical Analysis and Interpretation

Kiriiachenko Iryna

PhD Candidate, Department of Innovative Pedagogy, Educational Transformation and Leadership, the 'Teacher Academy' Educational and Research Institute,
V.N.Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, Ukraine,
<https://orcid.org/0009-0004-7966-5669>

Abstract. The relevance of this study stems from the widespread phenomenon of academisation (幼儿园“小学化”) in Chinese preschool education and the insufficient attention paid, within Ukrainian pedagogical scholarship, to the actual impact of the "Double Reduction" reform (双减政策) on the early childhood education

sector of the People's Republic of China. The article aims to identify cause-and-effect relationships between the systemic factors driving the academisation of preschool education in China, the regulatory mechanisms of the "Double Reduction" reform, and its real-world outcomes — including those of a paradoxical nature. **Methods.** The study employs comparative statistical analysis of official data from China's National Bureau of Statistics (NBS) and the Ministry of Education for the period 2019–2023, documentary analysis of regulatory texts, and a critical synthesis of peer-reviewed literature indexed in Web of Science, Scopus, and CNKI for 2020–2026. **Results.** The findings demonstrate that the academisation phenomenon (幼儿园“小学化”) is the product of three interrelated systemic factors: a structural one, a market-driven one, and an informational one. Statistical evidence reveals that the number of kindergartens in China declined from 294,800 (2021) to 274,400 (2023), predominantly due to contraction in the private sector, while preschool enrolment rates rose to 91.1%. The reform is shown to operate through four interconnected regulatory levels — prohibitive, normative, qualitative, and structural — yet generates three systemic paradoxes: the redistribution rather than elimination of educational inequality, the unregulated proliferation of informal tutoring, and the declarative nature of quality standards unsupported by adequate resourcing. **Conclusion.** The study concludes that the "Double Reduction" reform constitutes an effective normative instrument, yet remains insufficient without concurrent reform of the university entrance examination system. A three-tier analytical model — “goal — mechanism — effect” — is proposed as a framework for evaluating early childhood education reforms.

Keywords: comparative pedagogy; education reform; educational market; shadow tutoring; statistical analysis.

Постановка проблеми. Дошкільна освіта є не лише першим щаблем освітньої системи — вона формує когнітивну, емоційну і соціальну базу особистості, від якої залежать освітні траєкторії та соціальна мобільність

упродовж усього життя. У Китайській Народній Республіці цей рівень освіти із середини 2010-х років набув стратегічного статусу: держава послідовно інвестувала у розширення охоплення, доступності та якості, досягнувши до 2022 р. рівня залучення 89,7% дітей 3–6 років [1]. Дослідження науковців Я.Бай, Я.Гуо, Ш.Лі та Ч.Лю довело, що наявність досвіду дитячого садка підвищує ймовірність вступу до академічної середньої школи на 12,5 відсоткових пункти навіть після контролю за соціально-економічним статусом сім'ї [2]. Це підтверджує принципову роль дошкільної ланки у формуванні освітніх траєкторій і водночас пояснює, чому саме ця значущість породила в Китаї системну педагогічну проблему — за кількісними здобутками приховувалась системна педагогічна проблема: масове перетворення дитячих садків на «міні-школи».

Феномен, відомий у китайській педагогіці як академізація (幼儿园 “小学化”), полягає у масовому перетворенні дитячих садків на підготовчі класи з академічним змістом, а саме з читанням, лічбою, письмом, вивченням ієрогліфів тощо. Попри те, що такий підхід суперечив офіційним педагогічним стандартам КНР упродовж щонайменше двох десятиліть, заборони залишались переважно декларативними і причинами цього є одне із ключових питань пропонованого дослідження.

24 липня 2021 р. ЦК КПК і Державна рада КНР оприлюднили реформу «Подвійного скорочення» (双减政策) — масштабне нормативне втручання, що формально було спрямоване на зменшення навантаження від домашніх завдань та позашкільного репетиторства для учнів 1–9 класів. Однак реформа мала прямий регуляторний вплив і на дошкільну ланку: через заборону академічного позашкільного навчання для дітей до 6 років, посилення педагогічних вимог до самих дитячих садків і масштабну реструктуризацію ринку дошкільних послуг. При цьому реальні ефекти реформи виявились суперечливішими, ніж задекларовані цілі.

Актуальність теми для вітчизняної науки визначається двома обставинами. По-перше, схоже явище надмірної підготовки до школи, що фактично переносить шкільний зміст у дошкільний вік, є характерним і для системи дошкільної освіти України. По-друге, досвід КНР — найбільшої дошкільної системи світу з понад 289 тис. закладів і понад 40 млн дітей — є унікальним масштабним «природним експериментом» нормативного регулювання, аналіз якого має значення для порівняльної педагогіки. Попри це, у вітчизняній науковій літературі ця проблематика залишається практично не дослідженою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковий дискурс навколо реформи «Подвійного скорочення» і дошкільної освіти КНР розвивається у трьох взаємопов'язаних напрямках.

Перший напрямок, який напрому цікавить науковців і освітян, це причини і наративи реформи. Команда науковців Цян Х., А. Вокер та С. Чень здійснили наративний аналіз офіційних і неофіційних текстів та виявили три конкуруючі пояснення запровадження цієї реформи: боротьба з освітньою нерівністю, демографічні мотиви і обмеження надмірної капіталізації ринку EdTech [3, с. 610]. Автори підкреслюють, що реформа є продуктом конвергенції кількох системних тисків одночасно. Інші науковці Л. Чень та С. Лінь зосереджуються на суперечності між задекларованим зниженням навантаження та збереженням системи вступних іспитів і переконливо доводять: без структурної реформи екзаменаційної системи ця реформа залишається частково декларативною [4, р. 4]. Цей висновок є принциповим для розуміння парадоксів реформи, аналізованих у цій статті.

Якість і доступність дошкільної освіти є другим напрямком, який має велике значення для розуміння запровадженої реформи. Рао Н., Я. Ян та Я. Су систематизують структурну якість дошкільної освіти КНР за PRISMA-методологією і документують ключову тенденцію: держава дедалі більше розглядає цей рівень освіти як базову суспільну послугу [5]. Ц. Хуан та Ц. Сьон

аналізують еволюцію законодавства і фіксують появу проекту Закону про дошкільну освіту у серпні 2023 р., який є першим в історії КНР нормативним актом, що надає цьому рівню законодавчий статус [6, р. 2]. Інший науковець Ц. Чжан виявляє посилення ігрового підходу як офіційного педагогічного принципу та простежує його зв'язок з антиакадемізаційною політикою [7].

Не менш важливим є і третій напрямок дослідження — соціальні ефекти і батьківська поведінка. Група китайських науковців В. Чжан, Л. Ван разом з С. Каннінґем провели дослідження із 195 батьками у Шаньдунській провінції і встановили, що заборона офіційного репетиторства не знизила, а навпаки переорієнтувала батьківські витрати, де кошти спрямовуються тепер у дорожчі приватні формати [8]. Ню Ц., Фан Ц. і Чжаньон Ц. зафіксували нелінійну залежність батьківської тривоги від соціально-економічного статусу і сприйняття реформи [9]. Лю С. разом з Фен Б. аналізують масив із понад 511 000 дописів у мережі Weibo і виявляють, що більшість тривожних батьків пов'язують свої побоювання з неспроможністю забезпечити підготовку дитини до конкурентного навчання [10]. С. Сю та С. Макела, застосовуючи Critical Policy Analysis, встановлюють, що реформа перерозподілила, а не усунула освітню нерівність [11]. Чж. Цін узагальнює еволюцію системи дошкільного виховання і догляду і виявляє, що її розвиток відбувається під знаком боротьби між деклараціями гри і реальністю академічних очікувань [12].

Таким чином, наявний науковий дискурс охоплює три взаємопов'язані виміри реформи «Подвійного скорочення»: її системні причини і наративи, структурні зміни у якості та доступності дошкільної освіти, а також соціальні ефекти на рівні батьківської поведінки. Разом ці дослідження формують розгалужену, але фрагментовану картину, у якій окремі аспекти реформи вивчені детально, тоді як їх причинно-наслідковий взаємозв'язок залишається недостатньо осмисленим.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На основі аналізу літератури виокремлено три аспекти, що потребують додаткового дослідження. По-перше, відсутня системна концептуалізація причин академізації, а без неї неможливо оцінити, наскільки регуляторна відповідь є повною і адекватною. По-друге, нормативний пакет реформи «Подвійного скорочення» щодо дошкільної ланки не систематизований у вигляді аналітичної моделі, яка б показувала взаємозв'язок між механізмами і причинами проблеми. По-третє, статистичні дані NBS і МОН КНР за 2019–2023 рр. не були зіставлені з педагогічними цілями реформи й інтерпретовані в причинно-наслідковому контексті, що є необхідним для оцінки реальної, а не задекларованої ефективності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання)

Метою статті є встановити причинно-наслідкові зв'язки між системними чинниками академізації дошкільної освіти в КНР, механізмами реформи «Подвійного скорочення» та її реальними, у тому числі парадоксальними, ефектами.

Для досягнення мети визначено такі завдання:

1. Виявити і обґрунтувати системні причини феномену академізації.
2. Систематизувати регуляторні механізми реформи щодо дошкільної ланки у вигляді чотирирівневої моделі.
3. Верифікувати реальні ефекти реформи на основі статистичних даних NBS і МОН КНР.
4. Пояснити парадоксальні результати крізь призму неадресованих системних причин і сформулювати аналітичну модель «ціль–механізм–ефект» для оцінювання реформ дошкільної освіти.

Об'єктом дослідження є система дошкільної освіти КНР у 2019–2023 рр. Предметом є феномен академізації (幼儿园“小学化”) та механізми його подолання в контексті реформи «Подвійного скорочення»(双減).

Для досягнення сформульованих нами цілей було використано три взаємодоповнювальні методи: порівняльно-статистичний аналіз застосовано для побудови динамічного ряду ключових показників дошкільної освіти КНР (2019–2023 рр.) на основі щорічних звітів NBS [13; 14], МОН КНР [15] та галузевих звітів [16; 17]; документальний аналіз за методологією Г.А.Бовен [18] використано для систематизації та класифікації нормативних текстів; критичний синтез літератури у базах Web of Science, Scopus і CNKI дозволив зіставити нормативні цілі з емпіричними результатами досліджень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглядаючи структурну трансформацію системи дошкільної освіти КНР за 2019–2023 рр., вважаємо за необхідне звернутися до статистичного аналізу наявної інформації.

Будь-який аналіз реформи потребує встановлення кількісного контексту: які зміни відбулись у системі, у яких масштабах і з якою швидкістю. Таблиця 1 презентує динамічний ряд ключових показників на основі офіційних даних NBS і МОН КНР.

Таблиця 1

Динаміка ключових показників системи дошкільної освіти КНР (2019–2023 рр.)

Показник	2019	2020	2021	2022–2023
Загальна кількість дитячих садків (тис.)	278,0	292,0	294,8 (пік)	з 289,2 (2022) до 274,4 (2023)
Приватні садки (тис. / % від загалу)	~183 / 66%	168 / 57,5%	~170 / 57,7%	160,5 / 55,5% (2022)
Охоплення дошкільною освітою (GER)	80,5%	85,2%	88,1%	з 89,7% (2022) до 91,1% (2023)

Кількість дітей у садках (млн)	47,6	48,8 (пік)	48,4	з 46,3 (2022) до 40,9 (2023)
Частка інклюзивних (普惠) садків	н/д	н/д	~84%	з 85,0% (2022) до 86,2% (2023)
Кількість педагогів (млн)	~2,6	2,91	н/д	3,07 (2023)
Народжуваність (млн дітей/рік)	14,65	12,00	10,62	з 9,56 (2022) до 9,02 (2023)

Джерело: складено автором на основі [13;14;15;16;17]

Аналіз даних дозволяє виокремити два субперіоди. Перший з 2019 по 2021 рр. це фаза кількісного зростання: загальна кількість садків досягла піку 294 800, охоплення зросло до 88,1%, кількість дітей у дошкільних закладах — до 48,8 млн осіб. Другий період з 2022 по 2023 рр. це фаза структурної перебудови, що характеризується одночасним скороченням кількості закладів і підвищенням охоплення.

Це поєднання, на перший погляд парадоксальне, потребує пояснення. Охоплення зросло до 91,1% (2023 р.), незважаючи на скорочення кількості садків на 20 400 одиниць. Ключ до цього феномену полягає у демографічному чиннику: народжуваність знизилась із 14,65 млн/рік (2019) до 9,02 млн/рік (2023). Зменшення кількості дітей у садках (з 48,4 до 40,9 млн, а саме на 7,5 млн осіб) є здебільшого демографічним феноменом, а зростання охоплення є арифметичним наслідком скорочення знаменника: кількість дітей відповідного віку в населенні зменшується швидше, ніж кількість доступних місць.

Структурний зріз виявляє чинник, що є прямим наслідком регуляторного втручання: частка приватних садків знизилась з 66% (2019) до 55,5% (2022), а їхня абсолютна кількість скоротилась приблизно на 22 500 одиниць. Паралельно

частка інклюзивних (普惠性) садків зросла до 86,2% (2023 р.) вже перевищивши цільовий показник 85%, запланований на 2025 р. Ця динаміка є безпосереднім результатом заборонного і структурного рівнів реформи «Подвійного скорочення», що фактично зупинили ринкове розширення приватного for-profit сектора [13].

Якщо ж розглядати системні причини феномену академізації і чому це явище набуло такого масштабу попри офіційні заборони, що існували ще задовго до 2021 р., то аналіз літератури і нормативних джерел дозволяє виокремити три взаємопов'язані системні причини.

Першою причиною є структурна, а саме конкурентна логіка гаокао. Університетський вступний іспит (高考 — «гаокао») залишається в КНР головним механізмом соціальної мобільності. Право на навчання у престижному університеті визначає якість робочого місця, рівень доходів і соціальний статус — і ця залежність є надзвичайно жорсткою і добре усвідомленою китайськими сім'ями. Така система створює раціональний стимул до максимізації «дитячого капіталу» на якомога ранішому етапі. Я. Бай та ін. підтверджують цей механізм емпірично: дошкільний досвід справді впливає на довгострокові академічні результати [2], тож батьківська логіка «чим раніше — тим краще» є не ірраціональним страхом, а раціональною відповіддю на системні стимули. Це означає: подолання академізації без реформи самої системи екзаменаційного відбору є завданням, принципово обмеженим за своєю досяжністю.

Другою причиною є ринкова причина — комерційна пропозиція академічних послуг. До 2021 р. ринок позашкільного навчання в КНР оцінювався у 475 млрд юанів [6]. Значна частина цього ринку орієнтувалась на дошкільнят: курси «підготовки до школи», тренінги мислення, академії раннього читання пропонували батькам видимий, вимірюваний «продукт» — дитину, що вміє читати і рахувати до вступу до першого класу. У конкурентному середовищі виникала хибна ринкова рівновага: садки посилювали академічний компонент,

щоб залучити батьків, батьки обирали «академічніші» садки, бо вважали їх кращими і так по колу, незалежно від офіційних педагогічних стандартів. Ця динаміка є класичним прикладом «ринку лимонів» за Акерлофом: за умов інформаційної асиметрії батьки орієнтувались на найбільш видимий сигнал — академічний результат.

Третьою причиною є інформаційна причина, тобто відсутність прозорих критеріїв якості. До 2022 р. МОН КНР не мав національних стандартів процесної якості дошкільної освіти — критеріїв того, як саме має виглядати «хороший» дитячий садок у вимірі педагогічної практики. У цьому інформаційному вакуумі батьки конструювали власне уявлення про якість і зупинялись на найбільш інтуїтивно зрозумілому критерії: «моя дитина чомусь навчилась». Гра і вільне дослідження це педагогічно цінні процеси, результати яких є відстроченими і невидимими у короткостроковій перспективі і суттєво програвали академічним навичкам, результати яких видимі і можуть бути вимірені негайно [5]. Поява «Настанов з оцінювання якості дошкільної освіти» (МОН КНР, 2022) — перших національних стандартів процесної якості, що не пов'язані зі стандартизованим тестуванням дітей — є прямою спробою закрити цю інформаційну прогалину.

Таким чином, феномен академізації є продуктом взаємодії трьох чинників, кожен із яких є раціональною реакцією на структуру стимулів у системі освіти. Це розуміння є принциповим для оцінки того, наскільки адекватною є регуляторна відповідь реформи «Подвійного скорочення».

Систематизація нормативних документів КНР 2021–2023 рр. у зіставленні з виявленими системними причинами дозволяє виявити, що реформа діє через чотири взаємопов'язані рівні: заборонний, нормативний, якісний та структурний (таблиця 2).

Таблиця 2

Чотирирівнева модель регуляторних механізмів реформи «Подвійного скорочення» щодо дошкільної освіти

Рівень впливу	Ключовий документ і норма	Педагогічний зміст	Системна причина, що адресується
I. Заборонний	Постанова 双减 (2021): заборона онлайн- і офлайн-академічного навчання для дітей до 6 р., а також мораторій на нові ліцензії	Усуває легальну комерційну пропозицію академічних позашкільних послуг для дошкільнят і де-факто закриває ринок курсів «підготовки до школи»	Ринкова (комерційна пропозиція, що формувала і штучно підтримувала батьківський попит)
II. Нормативний	Керівні принципи МОН КНР (2021): принцип 零起点教学, а також двосторонні партнерства дитсадків і шкіл до 2023 р.	Прибирає стимул до академізації всередині садка: якщо школа не може вимагати академічних знань від першокласника, то садку немає сенсу їх формувати	Структурна (конкурентна логіка вступу, що стимулювала конкуренцію між садками і батьками)
III. Якісний	Настанови МОН КНР (2022): перші національні стандарти процесної якості: ігрове середовище, взаємодія педагог–дитина, без стандартизованих тестів	Закриває інформаційну прогалину: батьки отримують офіційний критерій «якісного» садка, не пов'язаний з академічним результатом	Інформаційна (відсутність прозорих критеріїв якості, що змушувала орієнтуватись на академічні показники)
IV. Структурний	14-й п'ятирічний план (2021): 85% інклюзивних (普惠) садків до 2025 р., а також мораторій на нові for-profit заклади	Змінює економіку ринку: зростання субсидованого сектора знижує фінансові стимули до комерційної академізації	Ринкова і структурна (надмірна комерціалізація, яка ставила прибуток вище за

		педагогічну якість)
--	--	------------------------

Джерело: власна розробка автора

Модель виконує кілька аналітичних функцій. По-перше, вона показує, що реформа є структурованим регуляторним пакетом, а не точковим втручанням: кожен рівень адресує окрему причину академізації і послуговується відповідним інструментом. Заборонний рівень нейтралізує ринкову пропозицію. Нормативний рівень впливає на структурний чинник «від низу»: якщо початкова школа офіційно зобов'язана починати «з нуля», дошкільний садок позбавляється раціонального стимулу займатися підготовкою дитини понад вікову норму. Якісний рівень закриває інформаційну прогалину. Структурний рівень змінює економіку самого ринку.

По-друге, модель виявляє критичну відсутність п'ятого рівня — реформи самої системи вступних іспитів (гаокао). Жоден із чотирьох рівнів не усуває структурний чинник «від верху»: конкурентна природа гаокао залишається незмінною, а отже і раціональний стимул батьків до ранньої академізації. Саме ця відсутність є головним джерелом парадоксальних ефектів реформи.

По-третє, важливо підкреслити педагогічну логіку нормативного рівня. Принцип 零起点教学 («нульовий старт») не означає, що першокласники нічого не вміють — він означає, що програма першого класу розробляється без припущення про наявність у дітей академічних знань, здобутих до школи. Це усуває ситуацію, коли вчитель проходить матеріал у темпі, розрахованому на дітей, що вже знають літери і цифри, залишаючи «непідготовлених» позаду від перших днів [4, р. 7].

У той же час, зіставлення задекларованих цілей реформи зі статистичними даними і результатами досліджень виявляє чотири системні парадокси (таблиця 3).

Таблиця 3

Парадоксальні ефекти реформи «Подвійного скорочення» для дошкільної ланки: задекларовані цілі та реальні результати

Задекларована мета реформи	Реальний ефект (дані 2022–2024 рр.)	Причина виникнення парадокса	Неадресована причина
<i>Знизити батьківські витрати і тривогу щодо освіти</i>	Тривога трансформувалась, а не знизилась [9], а заможні сім'ї перейшли до дорожчих приватних форматів [8]	Реформа регулює форму (ліцензовані курси), але не змінює мотивацію (іспит гаокао як соціальний ліфт). Попит, що породжується структурним чинником, переходить у нерегульований сектор	Структурна (система іспиту гаокао залишається незмінною, при цьому академічна конкуренція також)
<i>Деакадемізувати дошкільний процес</i>	Опитані батьки пов'язують тривогу з неспроможністю підготувати дитину самотужки, при цьому вступ до престижних шкіл де-факто вимагає академічних навичок	Принцип 零起点教学 («нульового старту») зобов'язує школу не починати вище дошкільного рівня, однак не усуває нерівномірності якості шкіл і конкуренцію за місця. Батьки продовжують «страхуватись» приватною підготовкою	Структурна та ринкова (тіньове репетиторство не регулюється)
<i>Підвищити якість</i>	80,88% педагогів допомагають дітям з	Якісні стандарти встановлюють «що має	Ресурсна (нерівномірний

<i>педагогічно го процесу в садках</i>	домашніми завданнями замість ігрових програм [4] і лише 62% закладів повністю укомплектовані персоналом (доведено на основі регіональних досліджень)	бути», але не забезпечують «чим і як». Без методичної підготовки і фінансування стандарті залишаються декларативними	розподіл фінансування між міськими і сільськими закладами)
<i>Забезпечит и рівний доступ до дошкільної освіти</i>	У 2023 р. було закрито 14 808 садків, а у 2024 р. відбулося ще понад 20 000 закриттів (переважно приватних, у сільській місцевості) [13]	Скорочення приватного сектора без компенсаційного розширення публічного створює вакуум у місцях, де публічних садків бракувало	Ресурсна та структурна (дефіцит публічної інфраструктури у сільських районах)

Джерело: складено автором на основі [8;9;10;11;13;14]

Першим парадоксом є перерозподіл нерівності замість її усунення. Задекларована ціль реформи це освітня рівність через ліквідацію фінансових переваг заможних сімей у позашкільному навчанні, проте дані CIEFR показують: у 2022–2023 рр. сім'ї з низьким доходом скоротили участь у позашкільних заняттях для дошкільнят, тоді як сім'ї з вищим доходом переорієнтувались, але не відмовились від них [17]. Заможніші сім'ї перейшли до дорожчих, важче регульованих форматів: індивідуального (live-in) репетиторства, а також приватних домашніх груп [8]. Цьому явищу можна надати наступну педагогічну інтерпретацію: «Подвійне скорочення» регулює форму (ліцензовані заклади і курси), але не мотивацію (прагнення конкурентної переваги). Сім'ї, що мають фінансові ресурси, знаходять обхідні шляхи, а ті, що не мають, вимушено дотримуються заборони. Результатом є реструктуризація нерівності: вона

переміщується із видимого (ліцензованого) ринку у невидимий (тіньовий), де недосяжна для педагогічного, а також державного, контролю.

Другим парадоксом реформи стало розростання нелегального репетиторства — явище, що органічно випливає з першого парадоксу. Дослідники Лю та Фен, опрацювавши значний масив батьківських публікацій та дописів медіа у китайській соціальній мережі Sina Weibo, з'ясували, що переважна більшість авторів цих дописів пов'язує власну тривогу з неможливістю самотужки підготувати дитину до навчання [10]. Заблокувавши легальний канал, влада не вгамувала попит — навпаки, той лише посилювався. В.Чжан та співавтори фіксують, як ринок переорієнтувався: замість групових занять у ліцензованих центрах батьки дедалі частіше запрошують приватних репетиторів додому [8]. Такі послуги існують у правовій «сірій зоні» й коштують дорожче, ніж попередні формати, що лише поглиблює майнову нерівність. Для дошкільника практичний підсумок невтішний: академічний тиск нікуди не подівся, а лише перемістився в простір, позбавлений будь-якого педагогічного контролю, фахових стандартів і методичної бази. У простір, де правлять виключно батьківські очікування та ринкова кон'юнктура.

Третім парадоксом є декларативність якісних стандартів. Встановлення національних стандартів процесної якості є педагогічно цінним кроком, проте між встановленням стандарту і його реальним запровадженням лежить прірва, яку не можуть подолати значна частина закладів. Чень та Лінь зафіксували наступні спостереження у провінції Юньнань: 80,88% педагогів після занять допомагають дітям з домашніми завданнями, а не організовують ігрові програми [4]. При цьому провина лежить не на педагогах, а на системі: вихователі не пройшли методичної підготовки, а у садках бракує обладнання і фізичного простору. Стандарт вимагає певного рівня якості, але не забезпечує ресурсів для його досягнення. Також цей парадокс має чітке географічне вираження, оскільки

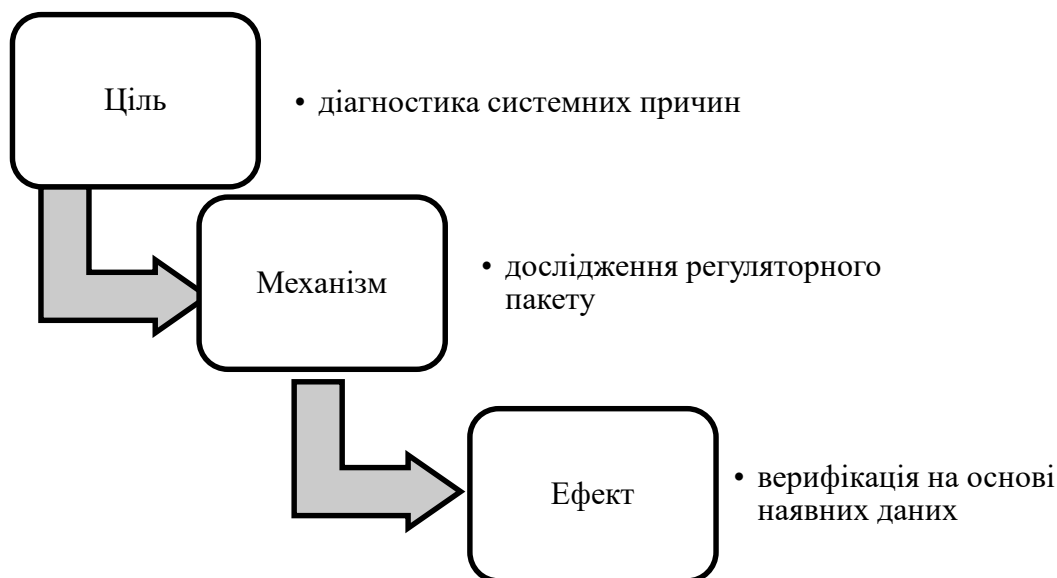
великі міські заклади наближаються до стандартів, а сільські лишаються у ситуації нормативно-практичного розриву.

Визначений нами четвертий парадокс це скорочення мережі при зростанні охоплення. Як зазначено у статистичному підрозділі, паралельне скорочення кількості закладів (–20 400) і зростання охоплення (до 91,1%) є переважно демографічним ефектом, а не свідченням розширення доступу. Скорочення відбувається переважно у сільській місцевості і серед приватних закладів [14]. У районах, де публічних садків бракувало і де потреба задовольнялась за рахунок приватних, закриття останніх може реально погіршити доступ, навіть якщо загальнонаціональний показник охоплення виглядає позитивно.

Узагальнення результатів дозволяє сформулювати триступеневу аналітичну модель «ціль–механізм–ефект» для оцінювання реформ дошкільної освіти.

Рисунок 1

Аналітична модель «ціль–механізм–ефект»

Джерело: власна розробка автора

Перший рівень «Ціль» це діагностика системних причин. Ефективна реформа повинна починатись із точної діагностики системних причин явища, а не лише його зовнішніх проявів. Поверхнева діагностика академізації («батьки переймаються, а педагоги просто намагаються зменшити цю тривогу») веде до неадекватних регуляторних інструментів, але глибока — виявляє три причинних рівні (структурний, ринковий, інформаційний) і дозволяє оцінити, чи адресує реформа кожен із них.

Другий рівень «Механізм» розкриває повноту регуляторного пакету. Запропонована чотирирівнева модель дозволяє виявити, яку з причин охоплює кожен механізм і які причини залишаються неадресованими. У випадку реформи «Подвійного скорочення» критичною прогалиною є відсутність механізму, що адресував би структурний чинник «від верху», а саме іспит гаокао. Поки ця прогалина існує, парадоксальні ефекти є прогнозованими, а не випадковими.

Третій рівень «Ефект» говорить про верифікацію на основі наявних даних. Ефективність реформи не може бути встановлена лише на підставі нормативних текстів, оскільки вона вимагає зіставлення задекларованих цілей із реальними результатами. Здійснений у цій статті аналіз виявив чотири системні парадокси, що залишились непоміченими у нормативному дискурсі. Відсутність такої верифікації веде до ситуації, коли успіх реформи оцінюється за якістю намірів, а не за якістю наслідків.

Для України запропонована модель має безпосереднє практичне значення. Явище надмірної «підготовки до школи» у вітчизняних дошкільних закладах є педагогічно близьким до академізації (幼儿园 “小学化”) у Китаї. Застосування моделі «ціль–механізм–ефект» до цього явища дозволило б:

1. Виявити системні причини в українському контексті.
2. Оцінити повноту наявних регуляторних механізмів.
3. Спроектувати верифікацію реальних ефектів.

Висновки. По-перше, встановлено, що феномен академізації (幼儿园 “小学化”) є системним явищем, а не наслідком ірраціональної батьківської тривоги, зумовленим взаємодією трьох взаємопов'язаних чинників: структурного (конкурентна логіка гаокао, що раціонально мотивує ранню академізацію), ринкового (комерційна пропозиція академічних послуг, яка формувала хибну ринкову рівновагу) та інформаційного (відсутність до 2022 р. прозорих критеріїв якості дошкільної освіти). Визнання системної природи феномену є необхідною передумовою для проектування ефективної регуляторної відповіді.

По-друге, систематизація нормативних документів КНР 2021–2023 рр. у зіставленні з виявленими причинами дозволила розробити чотирирівневу аналітичну модель регуляторних механізмів реформи «Подвійного скорочення»: заборонний (нейтралізація ринкової пропозиції), нормативний (зниження структурного стимулу від низу), якісний (закриття інформаційної прогалини) і структурний (реструктуризація ринку). Модель демонструє відносну повноту реформи у трьох з чотирьох вимірів і виявляє критичну відсутність механізму, що адресував би систему вступних іспитів.

По-третє, статистичний аналіз даних NBS і МОН КНР за 2019–2023 рр. показав, що реформа спричинила суттєву структурну перебудову: кількість садків скоротилась із 294 800 до 274 400, переважно за рахунок приватного сектора, тоді як частка інклюзивних закладів досягла 86,2%, перевищивши плановий показник достроково. Зростання охоплення до 91,1% є переважно демографічним ефектом, а не наслідком розширення інфраструктури.

По-четверте, виявлено чотири системні парадокси реформи: перерозподіл нерівності замість її усунення, поширення тіньового репетиторства як реакція на заборону легального, декларативність якісних стандартів у ресурсно обмежених закладах, а також скорочення мережі при зростанні агрегованого охоплення. Ці

парадокси є прогнозованими наслідками структурної неповноти реформи, а не випадковими збоями.

По-п'яте, сформульовано триступеневу аналітичну модель «ціль–механізм–ефект», придатну для оцінювання реформ дошкільної освіти в різних системах.

Перспективи подальших досліджень охоплюють порівняльний аналіз провінційних відмінностей у впровадженні реформи, якісне дослідження педагогічних практик у конкретних закладах, а також застосування запропонованої моделі до аналізу явища надмірної підготовки до школи в Україні.

Список використаних джерел

1. Jiang Y., Zhang B., Zhao Y., Zheng C. China's Preschool Education Toward 2035: Views of Key Policy Experts. *ECNU Review of Education*. 2022. Vol. 5. No. 2. P. 345–367. DOI: <https://doi.org/10.1177/20965311211012705>
2. Bai Y., Guo Y., Li S., Liu C. Long-term benefits of early childhood education on educational attainment in rural China: kindergarten vs. preschool. *International Journal of Educational Development*. 2025. Vol. 88. P. 858–869. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.eap.2025.10.003>
3. Qian H., Walker A., Chen S. The "Double-Reduction" Education Policy in China: Three Prevailing Narratives. *Journal of Education Policy*. 2023. Vol. 39. No. 4. P. 602–621. DOI: <https://doi.org/10.1080/02680939.2023.2222381>
4. Chen L., Lin S. Examining China's "Double Reduction" Policy: Promises and Challenges for Balanced and Quality Development in Compulsory Education. *ECNU Review of Education*. 2024. Vol. 8. No. 2. P. 1–11. DOI: <https://doi.org/10.1177/20965311241265123>

5. Rao N., Yang Y., Su Y. Promoting Equity in Access to Quality Early Childhood Education in China. *Children*. 2023. Vol. 10. No. 10. Art. 1674. DOI: <https://doi.org/10.3390/children10101674>
6. Huang J., Xiong C. Policy Review of Preschool Education Legislation in China. *ECNU Review of Education*. 2025. Vol. 8. No. 2. P. 1–13. DOI: <https://doi.org/10.1177/20965311241265128>
7. Zhang J. Shaping the Future: Analysing Early Childhood Education Policy Reforms and Development in China. *European Journal of Education*. 2025. Vol. 60. No. 1. Art. e70055. DOI: <https://doi.org/10.1111/ejed.70055>
8. Zhang W., Wang L., Cunningham C. Education for profit in the era of Xi: biopower, resistance and China's double reduction policy. *Globalisation, Societies and Education*. 2024. P. 1–15. DOI: <https://doi.org/10.1080/14767724.2024.2381193>
9. Niu J., Fang J., Zhangyong Q. Family socio-economic status and parental education anxiety: the mediating role of perception of the "Double Reduction" policy and the moderating role of parental education expectations. *Frontiers in Psychiatry*. 2025. Vol. 16. P. 1–16. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsy.2025.1525651>
10. Liu S., Feng B. Analyzing public opinion on China's "Double Reduction" policy: A sentiment and content analysis of microblog discourse. *PLOS ONE*. 2026. Vol. 21. No. 3. P. 1–12. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0338541>
11. Xue X., Makela C. Double reduction educational policy: Impacts on grades 1–9 compulsory education in China. *Chinese Education & Society*. 2024. P. 1–13. DOI: <https://doi.org/10.1177/2212585X241270236>
12. Jing Z. The Evolution, Present Practices, and Future Directions of Early Childhood Education and Care in China. *European Journal of Education*. 2025. Vol. 60. No. 1. Art. e12880. DOI: <https://doi.org/10.1111/ejed.12880>

13. National Bureau of Statistics of China. Statistical Monitoring Report of China National Program for Child Development (2021–2030) in 2022. Beijing : NBS, 2023.
14. National Bureau of Statistics of China. Statistical Monitoring Report of China National Program for Child Development (2021–2030) in 2023. Beijing : NBS, 2025.
15. Ministry of Education of the People's Republic of China. 2023 National Education Development Statistical Bulletin [2023年全国教育事业发展统计公报]. Beijing : MoE PRC, 2024.
16. China Association of Private Education, Preschool Education Committee [中國民辦教育協會學前教育專業委員會]. 2022 Report on Private Preschool Education Industry Development in China [2022年中國民辦學前教育行業發展報告]. Beijing : CANGE, 2023. 139 p.
17. China Institute for Educational Finance Research, Peking University [北京大學中國教育財政科學研究所]. 2023 China Household Survey on Education Finance Report [中國教育財政家庭調查報告（2023）]. Beijing : PKU, 2023. P. 22.
18. Bowen G. A. Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*. 2009. Vol. 9. No. 2. P. 27–40. DOI: <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>